Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
MACIEJ SZPUNAR IŠVADA,
pateikta 2025 m. gegužės 22 d.[1]

Sujungtos bylos C-416/24 ir C-417/24

On Air Media Professionals SRL
prieš
Agenția pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii (C-416/24)
ir
Different Media SRL
prieš
Ministerul Antreprenoriatului și Turismului – Agenția pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii, Atragere de Investiții și Promovare a Exportului Iași (C-417/24)

(*Curtea de Apel Bacău* (Bakeu apeliacinis teismas, Rumunija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Valstybės pagalba – Reglamentas (ES) Nr. 651/2014 – Išimtis, taikoma tam tikrų kategorijų pagalbai, suderinamai su vidaus rinka – Vertimo klaida versijoje rumunų kalba – Reglamento, kuriuo ištaisoma ši klaida, teisinės pasekmės – Galimybė susigrąžinti pagalbą, suteiktą prieš ištaisant klaidą, remiantis reglamento, kuriame buvo ši klaida, versija“

I. Įvadas

1. Koks yra likimas pagalbos priemonių, kurias valstybė narė suteikė remdamasi Europos Komisijos reglamento klaidinga kalbine versija, kuri vis dėlto buvo tinkamai paskelbta *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*? Teisingumo Teismo šioje byloje prašoma atsakyti būtent į tokį klausimą, nes Rumunija, remdamasi Reglamento (ES) Nr. 651/2014[2] (toliau – BBIR) versija rumunų kalba, suteikė tam tikrą pagalbą įmonėms, kurios neturėjo jos gauti.

2. Klausiamas, ar tokiu atveju valstybė narė privalo susigrąžinti tokią pagalbą, Teisingumo Teismas turės patikslinti įvairių principų, susijusių su Sąjungos teisės paskelbimu ir taikymu, taikymo sritį, atsižvelgdamas į Sąjungos kalbų vartojimo tvarką.

[1] Originalo kalba: prancūzų.

[2] 2014 m. birželio 17 d. Komisijos reglamentas, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius (OL L 187, 2014, p. 1).

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. BBIR

3. BBIR 14 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„šis reglamentas neturėtų būti taikomas pagalbai, suteiktai sunkumų patiriančioms įmonėms, kadangi tokia pagalba turėtų būti vertinama pagal 2004 m. spalio 1 d. Bendrijos gaires dėl valstybės pagalbos sunkumus patiriančioms įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti<…>, kurių galiojimas pratęstas Komisijos komunikatu dėl 2004 m. spalio 1 d. Bendrijos gairių dėl valstybės pagalbos sunkumus patiriančioms įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti taikymo pratęsimo <…>, arba jas pakeisiančias gaires siekiant išvengti, kad jos bus apeitos, išskyrus pagalbos schemas tam tikrų gaivalinių nelaimių padarytai žalai atitaisyti. Siekiant suteikti teisinio tikrumo, tikslinga nustatyti aiškius kriterijus, pagal kuriuos nereikia vertinti visų įmonės padėties ypatybių, kad būtų nustatyta, ar taikant šį reglamentą įmonė laikoma patiriančia sunkumų;“

4. Šio reglamento 1 straipsnio „Taikymo sritis“ 4 dalies c punkte nurodyta:

„Šis reglamentas netaikomas:

<…>

c) pagalbai sunkumų patiriančioms įmonėms, išskyrus pagalbos schemas, skirtas tam tikrų gaivalinių nelaimių padarytai žalai atitaisyti.“

5. Minėto reglamento 2 straipsnio „Apibrėžtys“ 18 punkto a papunkčio pirmame sakinyje numatyta:

„Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys:

<…>

18) sunkumų patirianti įmonė – įmonė, kuri susiduria su bent jau viena iš šių aplinkybių:

a) „ribotos turtinės atsakomybės bendrovė (kuri nėra [mažoji ar vidutinė įmonė (MVĮ)], veikianti *trumpiau nei* trejus metus, arba, siekiant atitikti rizikos finansų pagalbos skyrimo reikalavimus, MVĮ per 7 metus nuo jos pirmojo komercinio pardavimo, atitinkanti rizikos finansų investicijų reikalavimus po finansų tarpininko išsamaus patikrinimo), kurios daugiau nei pusė pasirašytojo akcinio kapitalo buvo prarasta dėl sukauptų nuostolių <…>“ [3]

6. Dėl šios nuostatos pažymėtina, kad žodžiai „veikianti *trumpiau nei* trejus metus“ versijoje rumunų kalba buvo išversti kaip „veikianti *bent* trejus metus“ [4].

[3] Kursyvu išskirta mano.

[4] Kursyvu išskirta mano.

2. Reglamentas (ES) 2021/452

7. Reglamento (ES) 2021/452[5] (toliau – klaidų ištaisymo reglamentas) 1 ir 2 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(1) [BBIR] redakcijoje rumunų kalba 2 straipsnio 18 punkto a papunkčio pirmame sakinyje ir 2 straipsnio 18 punkto b papunkčio pirmame sakinyje yra klaidų, keičiančių nuostatų prasmę;

(2) todėl [BBIR] teksto redakcija rumunų kalba turėtų būti atitinkamai ištaisyta. Teksto redakcijos kitomis kalbomis taisyti nereikia.“

8. Šio reglamento 1 straipsnyje nurodyta:

„[BBIR] ištaisomas taip:

1. 2 straipsnio 18 punkto a papunkčio pirmas sakinys pakeičiamas taip: „ribotos turtinės atsakomybės bendrovė (kuri nėra MVĮ, veikianti trumpiau nei trejus metus, arba, siekiant atitikti rizikos finansų pagalbos skyrimo reikalavimus, MVĮ per 7 metus nuo jos pirmojo komercinio pardavimo, atitinkanti rizikos finansų investicijų reikalavimus po finansų tarpininko išsamaus patikrinimo), kurios daugiau nei pusė pasirašytojo akcinio kapitalo buvo prarasta dėl sukauptų nuostolių.“

   <…>“

9. Minėto reglamento 2 straipsnyje numatyta:

„Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo [Oficialiajame leidinyje].“

3. Sprendimas C(2020) 5949 final

10. Sprendimu C(2020) 5949 *final*[6] Komisija patvirtino valstybės pagalbos schemą „Parama MVĮ ir kai kurioms susijusioms didelėms įmonėms COVID-19 pandemijos sukeltai ekonomikos krizei įveikti“ (toliau – pagrindinėje byloje nagrinėjama pagalbos schema); Rumunija pranešė Komisijai apie ją 2020 m. rugpjūčio 20 d.

11. Šio sprendimo 16 ir 47 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„16. Pagalba pagal priemonę negali būti teikiama sunkumų patiriančioms įmonėms, kaip tai suprantama 2019 m. gruodžio 31 d. pagal Bendrąjį bendrosios išimties reglamentą (BBIR), Žemės ūkio sektoriaus bendrosios išimties reglamentą (ŽŪBIR)[7] arba Žvejybos ir akvakultūros bendrosios išimties reglamentą (ŽABIR)[8].

[5] 2021 m. kovo 15 d. Komisijos reglamentas, kuriuo ištaisoma Reglamento (ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius, redakcija rumunų kalba (OL L 89, 2021, p. 1).

[6] 2020 m. rugpjūčio 27 d. Sprendimas dėl valstybės pagalbos SA.58166 (2020/N) – Rumunija – COVID-19: Parama MVĮ ir kai kurioms susijusioms didelėms įmonėms COVID-19 pandemijos sukeltai ekonomikos krizei įveikti (OL C 302, 2020, p. 1).

[7] 2014 m. birželio 25 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 702/2014, kuriuo skelbiama, kad tam tikrų kategorijų pagalba žemės bei miškų ūkio sektoriuose ir kaimo vietovėse yra suderinama su vidaus rinka pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnius (OL L 193, 2014, p. 1).

[8] 2014 m. gruodžio 16 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 1388/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba įmonėms, kurios verčiasi žvejybos ir akvakultūros produktų gamyba, perdirbimu ir prekyba, skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnius (OL L 369, 2014, p. 37).

<…>

47. Todėl Komisija mano, kad priemonė yra būtina, tinkama ir proporcinga dideliems valstybės narės ekonomikos sutrikimams atitaisyti ir atitinka visas laikinosios sistemos sąlygas. Konkrečiai kalbant:

<…>

- Pagalba pagal priemonę negali būti skiriama įmonėms, kurios 2019 m. gruodžio 31 d. jau buvo patiriančios sunkumų (žr. 16 konstatuojamąją dalį). Todėl priemonė atitinka laikinosios sistemos 22 punkto c papunktį;

<…>“

B. Rumunijos teisė

1. OUG Nr. 130/2020

12. 2020 m. liepos 31 d. *Ordonanța de urgență a Guvernului Nr. 130/2020 privind unle măsuri pentru acordarea de sprijin financiar din fonduri externe nerambursabile, aferente programului Operațional Competitivitate 2014–2020, în contextul crizei provocate de COVID-19, precum și alte măsuri în domeniul fondurilor europene* (Nepaprastasis Vyriausybės nutarimas Nr. 130/2020 dėl tam tikrų priemonių, kuriomis siekiama teikti finansinę paramą negrąžintinomis išorės lėšomis, susijusiomis su 2014–2020 m. Konkurencingumo veiksmų programa (2014–2020 m. KVP), reaguojant į COVID-19 krizę, taip pat kitų priemonių Europos fondų srityje)[9] (toliau – OUG Nr. 130/2020), 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Mikrodotacijos dydis yra 2 000 EUR ir jos skiriamos tik vieną kartą kaip fiksuota suma pagal 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1301/2013 dėl Europos regioninės plėtros fondo ir dėl konkrečių su investicijų į ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą tikslu susijusių nuostatų, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1080/2006 (OL L 347, 2013, p. 289), su pakeitimais 3 straipsnio 1 dalį ir 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013, p. 320), 67 straipsnio 1 dalies c punktą.“

13. Pagal OUG Nr. 130/2020 6 straipsnį šio nepaprastojo Vyriausybės nutarimo 4 straipsnio 1 dalyje numatytos mikrodotacijos pagal sutartį dėl valstybės pagalbos suteikiamos gavėjams, atitinkantiems visas kartu toliau nurodytas sąlygas: a) jie vykdė einamąją veiklą bent vienus kalendorinius metus iki finansavimo paraiškos pateikimo dienos, išskyrus PFA/IGK, kurių atveju veikla galėjo būti pradėta ne vėliau kaip 2020 m. vasario 1 d.; b) jų apyvarta finansiniais metais, ėjusiais prieš pateikiant paraišką dėl finansavimo, buvo bent 5 000 EUR ekvivalentas Rumunijos lėjomis (RON) finansavimo paraiškos pateikimo dieną, išskyrus 5 straipsnio 1 dalies a punkte nurodytos valstybės pagalbos gavėjus, gavėjus, kurie buvo įsteigti 2019 m. ir kurių apyvarta mažesnė nei 5 000 EUR, kai minimali apyvartos riba apskaičiuojama ištisų veiklos mėnesių

[9] 2020 m. rugpjūčio 6 d. *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 705.

skaičių 2019 metais padauginus iš 415 EUR sumos, ir 5 straipsnio 1 dalies b ir c punktuose nurodytus valstybės pagalbos gavėjus; c) jie tęsia savo veiklą ne trumpiau kaip šešis mėnesius nuo paramos suteikimo mikrodotacijų forma.

14. OUG Nr. 130/2020 32 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad taisyklės, susijusios su valstybės pagalbos suteikimu, numatytos pagal valstybės pagalbos schemą – Parama MVĮ, kai reikalaujama gauti Komisijos nuomonę, o to paties straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad valstybės pagalbos schemos – Parama MVĮ – pakeitimas ir (arba) papildymas įsigalioja nuo pranešimo apie Komisijos sprendimą leisti pagalbą dienos.

2. Įsakymas Nr. 1060/2857/2020

15. 2020 m. rugsėjo 8 d. *Ministerul Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri* (Ekonomikos, energetikos ir verslo aplinkos ministerija, Rumunija) ir *Ministerul Fondurilor Europene* (Europos fondų ministerija, Rumunija) išleistame *Ordinul nr. 1060/2857/2020 pentru aprobarea Schemei de ajutor de stat – Sprijin pentru IMM-uri în vederea depășirii crizei economice generate de pandemia de COVID-19* (Įsakymas Nr. 1060/2857/2020 dėl valstybės pagalbos schemos – Parama MVĮ siekiant įveikti ekonomikos krizę, kilusią dėl COVID-19 pandemijos – patvirtinimo)[10] (toliau – Įsakymas Nr. 1060/2857/2020) priedo 3 straipsnyje, be kita ko, pateikiama tokia apibrėžtis:

„<…>

3.6 „sunkumų patiriančios įmonės – pagal [BBIR] 2 straipsnio 18 punkto a papunktį įmonė laikoma patiriančia sunkumų toliau nurodytais atvejais: i) jeigu tai yra ribotos atsakomybės bendrovė (kuri nėra MVĮ, veikianti bent trejus metus), kurios daugiau nei pusė pasirašytojo akcinio kapitalo buvo prarasta dėl sukauptų nuostolių. Taip yra tuomet, kai sukauptus nuostolius atėmus iš rezervų (ir visų kitų elementų, kurie paprastai laikomi bendrovės nuosavų lėšų dalimi) gaunama bendra neigiama suma, viršijanti pusę pasirašytojo akcinio kapitalo. Šioje nuostatoje ribotos turtinės atsakomybės bendrovė visų pirma yra tokios rūšies bendrovė, kuri nurodyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/34/ES[11] I priede, o akcinis kapitalas, jeigu taikoma, apima bet kokius akcijų priedus. <…>“

16. Pagal to paties priedo 6.19 punktą taikomi toliau nurodyti bendrieji tinkamumo gauti finansavimą pagal šios valstybės pagalbos schemos priemones kriterijai: a) 2019 m. gruodžio 31 d. pagalbos gavėjai neturi būti patiriantys sunkumų, kaip tai suprantama pagal BBIR 2 straipsnio 18 punktą; b) dėl jų nebuvo priimta ar įvykdyta jokio sprendimo susigrąžinti valstybės pagalbą; c) jiems netaikomas susitarimas su kreditoriais, likvidavimo, nemokumo arba bankroto procedūros.

3. Įsakymas Nr. 2989/2020

17. 2020 m. rugsėjo 30 d. *Ordinul Nr. 2989/2020 privind aprobarea Procedurii de implementare a măsurii „Microgranturi acordate din fonduri externe nerambursabile“ din cadrul schemei de ajutor de stat instituite prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 130/2020 privind unle măsuri pentru acordarea de sprijin financiar din fonduri externe nerambursabile, aferente*

[10] *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 835, 2020 m. rugsėjo 11 d.

[11] 2013 m. birželio 26 d. Direktyva dėl tam tikrų rūšių įmonių metinių finansinių ataskaitų, konsoliduotųjų finansinių ataskaitų ir susijusių pranešimų, kuria iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/43/EB ir panaikinamos Tarybos direktyvos 78/660/EEB ir 83/349/EEB (OL L 182, 2013, p. 19).

programului Operațional Competitivitate 2014–2020, în contextul crizei provocate de COVID-19, precum și alte măsuri în domeniul fondurilor europene (Įsakymas Nr. 2989/2020 dėl priemonės „Negrąžintinomis išorės lėšomis teikiamos mikrodotacijos“ įgyvendinimo tvarkos patvirtinimo pagal valstybės pagalbos schemą, nustatytą OUG Nr. 130/2020)[12] 8.11 punkte iš esmės nustatyta, kad bus susigrąžinta visa valstybės pagalba, jeigu po finansavimo sutarčių pasirašymo atlikus patikrinimus bus konstatuota, kad pagalbos gavėjas nepatenka į OUG Nr. 130/2020 numatytų reikalavimus atitinkančių pagalbos gavėjų kategoriją.

III. Ginčas pagrindinėje byloje, prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme

18. 2020 m. rugpjūčio 20 d. Rumunija pranešė Komisijai apie pagrindinėje byloje nagrinėjamą pagalbos schemą. Komisija patvirtino šią pagalbos schemą Sprendimu C(2020) 5949 *final*.

19. Pagal to sprendimo 16 konstatuojamąją dalį valstybės pagalba pagal patvirtintą schemą negalėjo būti suteikta įmonėms, kurios 2019 m. gruodžio 31 d. buvo patiriančios sunkumų, kaip tai suprantama pagal BBIR 2 straipsnio 18 punktą. Kaip matyti iš minėto sprendimo 47 konstatuojamosios dalies, tai buvo viena iš Komisijos nustatytų sąlygų, kad pagalbos schemą būtų galima pripažinti būtina, tinkama ir proporcinga, taigi suderinama su vidaus rinka.

20. Kai buvo pranešta apie Sprendimą C(2020) 5949 *final*, pagrindinėje byloje nagrinėjama pagalbos schema buvo įgyvendinta Įsakymu Nr. 1060/2857/2020.

21. To įsakymo 4 straipsnio 1 dalyje buvo numatyta skirti pagalbą, kurios maksimali suma yra 2 000 EUR vienam pagalbos gavėjui tam tikrų kategorijų MVĮ.

22. Remiantis Sprendimu C(2020) 5949 *final*, vienas iš bendrųjų tinkamumo kriterijų, kurį turėjo atitikti finansavimo prašantys paramos gavėjai, pagal to įsakymo priedo 6.19 punktą buvo tai, kad 2019 m. gruodžio 31 d. jie neturėjo būti patiriantys sunkumų, kaip tai suprantama pagal BBIR 2 straipsnio 18 punktą. Tame straipsnyje pateikta sąvokos „sunkumų patirianti įmonė“ apibrėžtis buvo priminta šio įsakymo priedo 3.6 punkto i papunktyje ir į jo taikymo sritį nebuvo įtrauktos „bent trejus metus veikiančios“ MVĮ.

23. Pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamą pagalbos schemą pagal Rumunijos teisę įsteigtos ribotos atsakomybės bendrovės *On Air Media Professionals* ir *Different Media* 2020 m. gruodžio 10 d. sudarė finansavimo sutartis, pagal jas kiekviena gavo 9 679 RON (apie 1 945 EUR) dydžio mikrodotaciją, skirtą padėti COVID-19 sukeltai ekonomikos krizei įveikti.

24. Vėliau dėl šių mikrodotacijų 2022 m. lapkričio 8 d. ir spalio 18 d. buvo priimtas sprendimas susigrąžinti valstybės pagalbą. Rumunijos valdžios institucijos nusprendė, kad apeliantės pagrindinėje byloje neįvykdė vienos iš teisinių sąlygų nagrinėjamai pagalbai gauti, nes 2019 m. gruodžio 31 d. jos buvo „sunkumų patiriančios įmonės“, kaip tai suprantama pagal Įsakymo Nr. 1060/2857/2020 priedo 3.6 punkto i papunktį, kadangi tą dieną šių bendrovių patirti kapitalo nuostoliai gerokai viršijo jų pasirašytąjį kapitalą.

25. Apeliantės pagrindinėje byloje apskundė tokius sprendimus *Tribunalul Neamț* (Niamco apygardos teismas, Rumunija). Jos teigė, kad atitiko visas mikrodotacijoms gauti nustatytas sąlygas, visų pirma neturėjo sunkumų patiriančių įmonių, kaip tai suprantama pagal BBIR

[12] *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 902, 2020 m. spalio 5 d.

2 straipsnio 18 punktą, požymių. Jų teigimu, pagal šias nuostatas į „sunkumų patiriančių įmonių“ kategoriją neįtraukiamos „MVĮ, veikiančios ne trumpiau kaip trejus metus“. Finansavimo sutarties sudarymo dieną apeliantės veikė atitinkamai 13 ir 18 metų.

26. *Tribunalul Neamț* (Niamco apygardos teismas) atmetė šiuos ieškinius. Šis teismas rėmėsi tuo, kad po pagalbos suteikimo BBIR versija rumunų kalba buvo ištaisyta priėmus klaidų ištaisymo reglamentą, kuriame buvo nurodyta, kad tik MVĮ, veikiančios *trumpiau nei* trejus metus, o ne kaip pradinėje versijoje, t. y. MVĮ, veikiančios *ne trumpiau kaip* trejus metus, nepatenka į sąvokos „sunkumų patiriančios įmonės“ taikymo sritį, todėl atitinka nagrinėjamos pagalbos skyrimo reikalavimus.

27. Minėtas teismas nusprendė, kad klaidų ištaisymo reglamentu BBIR nebuvo iš dalies pakeistas, juo buvo ištaisyta BBIR versija rumunų kalba, nes originalo versijoje anglų kalba nuo jos priėmimo buvo nurodytos įmonės, „veikian[čios] *trumpiau nei* trejus metus“. Todėl tas teismas taikė BBIR 2 straipsnio 18 punktą, ištaisytą klaidų ištaisymo reglamentu, ir konstatavo, kad apeliantės pagrindinėje byloje jų paraiškų pateikimo dieną neatitiko visų tinkamumo kriterijų.

28. Apeliantės pagrindinėje byloje pateikė skundus *Curtea de Apel Bacău* (Bakeu apeliacinis teismas, Rumunija), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

29. Pirma, jos teigia, kad sprendimų dėl susigrąžinimo pagrindas yra būtent pakeitimas, padarytas 2021 m. kovo mėn. klaidų ištaisymo reglamentu praėjus daugiau nei trims mėnesiams nuo sutarties pasirašymo ir daugiau nei dviem mėnesiams nuo dotacijų panaudojimo įmonėms reikalingai įrangai įsigyti. Taigi jos priekaištauja pirmosios instancijos teismui, kad jis taikė šią nuostatą atgaline data.

30. Antra, apeliantės pagrindinėje byloje ginčija sąvoką „pradinės redakcijos reglamentas“, vartojamą pirmosios instancijos teismo sprendimo motyvuose. Jos mano, kad ši sąvoka neturi teisinio pagrindo, nes rumunų kalba, kaip ir bet kuri iš kitų 23 kalbų, yra viena iš oficialiųjų Sąjungos kalbų.

31. Trečia, apeliantės pažymi, kad finansavimo sutarties pasirašymo dieną BBIR versija rumunų kalba galiojo be pakeitimų daugiau nei šešerius metus ir kad šio reglamento tekstas visiškai atitiko visus kitus šioje byloje nagrinėjamus papildomus norminius teisės aktus, visų pirma Įsakymą Nr. 1060/2857/2020, kuriame buvo identiškas tekstas. Tokiomis aplinkybėmis jos teigia, kad pateikė paraišką dėl valstybės pagalbos, pasirašė finansavimo sutartį ir ją sąžiningai vykdė.

32. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad turi išspręsti klausimą, ar priėmus reglamentą, t. y. klaidų ištaisymo reglamentą, kuriuo ištaisyta oficiali Sąjungos reglamento versija viena kalba, pataisyta versija taikoma atgaline data nuo pradinio reglamento įsigaliojimo, ar ji sukelia pasekmių tik nuo klaidų ištaisymo reglamento įsigaliojimo dienos.

33. Jam taip pat kyla klausimas, ar teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principai draudžia susigrąžinti valstybės pagalbą, suteiktą laikantis sąlygų, kurios iš pradžių buvo nurodytos versijoje rumunų kalba, tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė šioje byloje.

34. Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad nacionalinė jurisprudencija šiais klausimais nėra vienoda.

35. Šiomis aplinkybėmis *Curtea de Apel Bacău* (Bakeu apeliacinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar priėmus reglamentą, kuriuo ištaisoma oficialioji Sąjungos reglamento versija rumunų kalba (t. y. [klaidų ištaisymo reglamentą]), pataisyta versija turi būti taikoma atgaline data nuo pradinio reglamento įsigaliojimo, ar tik į ateitį po [klaidų ištaisymo] reglamento įsigaliojimo, kai nacionalinės valdžios institucijos suteikė valstybės pagalbą pagal sąlygas, kurias reglamentuoja pradinė [BBIR] versija rumunų kalba, ir po [klaidų ištaisymo reglamento] įsigaliojimo paprašė grąžinti suteiktą valstybės pagalbą?

2. Ar Sąjungos reglamento versijų skirtingomis kalbomis lygiavertiškumas reiškia, kad valstybės narės nacionalinės valdžios institucijos, prašydamos grąžinti valstybės pagalbą, prieš valstybės pagalbos, suteiktos pagal pradinę [BBIR] versiją rumunų kalba, gavėją gali remtis [klaidų ištaisymo reglamento] nuostatomis, nesant jokios pagalbos gavėjo kaltės?

3. Ar Sąjungos teisė, ypač teisėtų lūkesčių apsaugos ir teisinio saugumo principai, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama susigrąžinti valstybės pagalbą, suteiktą laikantis sąlygų, kurios iš pradžių buvo numatytos versijoje rumunų kalba, tačiau kurių nebuvo [BBIR] versijose kitomis kalbomis ir kurios [klaidų ištaisymo reglamentu] vis dėlto buvo ištaisytos ir versijoje rumunų kalba po valstybės pagalbos suteikimo?“

36. 2024 m. liepos 22 d. Teisingumo Teismo pirmininko sprendimu bylos C-416/24 ir C-417/24 buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma rašytinė ir žodinė proceso dalys ir priimtas sprendimas.

37. Komisija pateikė rašytines pastabas. Teismo posėdžio nebuvo surengta.

IV. Analizė

A. Įžanginės pastabos

38. Pirmuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar dėl klaidų ištaisymo reglamento pataisyta kalbinė versija turi būti taikoma atgaline data nuo juo pataisyto BBIR įsigaliojimo dienos, ar jis sukelia pasekmių tik į ateitį.

39. Antruoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar pagal kalbinių versijų lygiavertiškumo principą valstybė narė gali valstybės pagalbos, suteiktos remiantis klaidinga BBIR kalbine versija, gavėjo atžvilgiu remtis klaidų ištaisymo reglamentu pataisyta BBIR versija ir prašyti grąžinti šią pagalbą.

40. Galiausiai trečiuoju prejudiciniu klausimu jis iš esmės siekia išsiaiškinti, ar teisėtų lūkesčių apsaugos ir teisinio saugumo principai gali būti aiškinami taip, kad pagal juos valstybės pagalbos, suteiktos remiantis klaidinga BBIR kalbine versija, gavėjas gali išvengti pareigos grąžinti nagrinėjamą pagalbą.

41. Mano nuomone, pirmasis klausimas yra principinis ir juo siekiama nustatyti klaidų ištaisymo reglamento, kuriuo ištaisyta BBIR padaryta vertimo klaida, pasekmes laiko atžvilgiu. Antrasis ir trečiasis klausimai praktiškai susiję su tokio klaidų ištaisymo reglamento poveikiu pagalbos priemonėms, suteiktoms remiantis klaidinga versija, kuri juo buvo ištaisyta. Kitaip tariant, abiejų

klausimų dalykas yra tokio klaidų ištaisymo reglamento taikymo sritis, o ją galima išsamiai nustatyti tik išnagrinėjus valstybės narės, kurios oficialiąja kalba buvo paskelbta klaidinga BBIR versija, ir privačių asmenų galimybę remtis tame klaidų ištaisymo reglamente numatytu pataisymu, ir nuo kada tokia galimybė atsiranda.

42. Šiomis aplinkybėmis man atrodo, kad pirmiausia reikėtų išnagrinėti pirmąjį prejudicinį klausimą, paskui kartu – antrąjį ir trečiąjį prejudicinius klausimus.

B. Dėl pirmojo prejudicinio klausimo

43. Pirmuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar klaidų ištaisymo reglamentas turi būti aiškinamas taip, kad jis taikomas atgaline data nuo BBIR įsigaliojimo dienos.

44. Komisija šiuo klausimu tvirtina, jog klaidų ištaisymo reglamento 2 straipsnyje numatyta, kad jis įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo Oficialiajame leidinyje. Taigi šis reglamentas sukelia pasekmių tik į ateitį. Vis dėlto tai nereiškia, kad laikotarpiu nuo pradinio akto įsigaliojimo iki klaidų ištaisymo akto įsigaliojimo turėtų būti taikomos skirtingos taisyklės, atsižvelgiant į nagrinėjamą kalbinę versiją, nes tai pakenktų vienodam Sąjungos teisės aiškinimui ir taikymui.

45. Nors iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad Komisijos pozicija gana sudėtinga, mano nuomone, taip yra todėl, kad nelengva vienareikšmiškai atsakyti į klausimą dėl klaidų ištaisymo reglamento, kuriuo siekiama ištaisyti BBIR kalbinėje versijoje padarytą vertimo klaidą, pasekmių laiko atžvilgiu, išsamiau neišanalizavus antrinės teisės aktų paskelbimui Sąjungoje taikomų principų ir iš to išplaukiančio jų taikymo, visų pirma atsižvelgiant į Sąjungos kalbų vartojimo tvarkos specifiką [13].

46. Taigi manau, kad prieš nagrinėjant klausimą dėl reglamento, kaip antai pagrindinėje byloje nagrinėjamo klaidų ištaisymo reglamento, kuriuo siekiama ištaisyti pradiniame reglamente padarytą vertimo klaidą, pasekmių laiko atžvilgiu būtų naudinga trumpai apžvelgti šiuos principus [14] ir su jais susijusią jurisprudenciją.

1. Su Sąjungos teisės aktų paskelbimu ir vėlesniu jų taikymu susiję principai

47. Visų pirma būtinybė paskelbti Sąjungos teisės aktus kyla iš paties SESV teksto. Kaip pažymi Teisingumo Teismas, iš SESV 297 straipsnio nuostatų matyti, kad reglamentas gali sukelti teisinių pasekmių tik tuo atveju, jeigu jis buvo paskelbtas Oficialiajame leidinyje [15].

48. Šis paskelbimo reikalavimas logiškai išplaukia ne tik iš Sutarčių teksto, bet ir iš teisinio saugumo principo, pagal kurį reikalaujama, kad Sąjungos teisės aktai leistų suinteresuotiesiems asmenims tiksliai žinoti jais nustatytų pareigų turinį [16].

[13] Primintina, kad Sąjungoje yra 24 oficialiosios kalbos, o jos kalbų vartojimą reglamentuoja Reglamentas Nr. 1, nustatantis kalbas, kurios turi būti vartojamos Europos ekonominėje bendrijoje (OL 17, 1958, p. 385; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 1 t., p. 3).

[14] Dėl išsamesnės šių principų analizės žr. Bobek, M., „The Binding Force of Babel: the Enforcement of EC Law Unpublished in the Languages of the New Member States“, *Cambridge Yearbook of European Legal Studies*, vol. 9, 2006–2007, ir Kalėda S. L., „Przejęcie prawa wspólnotowego przez nowe państwo członkowskie: zagadnienia przejściowe i międzyczasowe“, WPiPG, Varšuva, 2003.

[15] 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimas *Skoma-Lux* (C-161/06, EU:C:2007:773, 33 punktas).

[16] 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimas *Skoma-Lux* (C-161/06, EU:C:2007:773, 38 punktas).

49. Be to, nors būtinybė paskelbti aktą dėl teisinio saugumo priežasčių yra visoms valstybių narių teisės sistemoms bendras privalomas reikalavimas, jis konkrečiai išreikštas Sąjungos teisėje dėl kalbinių aplinkybių, kurioms esant turi būti taikomas.

50. Pavyzdžiui, Sutartyse numatyta, kad tekstai, parengti kiekviena iš oficialiųjų kalbų, yra vienodai autentiški, o Reglamente Nr. 1 nustatyta, kad reglamentai rengiami oficialiosiomis kalbomis. Be to, pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją visoms Sąjungos akto kalbinėms versijoms iš principo turi būti teikiama vienoda reikšmė [17]. Taigi šis kalbinių versijų lygiavertiškumo principas, susijęs su teisiniu saugumu, reiškia, kad tinkamu reglamento paskelbimu valstybėje narėje, kurios kalba yra oficialioji Sąjungos kalba, turi būti laikomas šio akto paskelbimas šia kalba Oficialiajame leidinyje [18], be to, toks tinkamas paskelbimas yra sąlyga, kad nagrinėjamu tekstu būtų galima remtis prieš fizinius ir juridinius asmenis [19].

51. Toks principas leidžia užtikrinti ne tik teisinį saugumą, bet ir vienodą Sąjungos teisės aiškinimą ir taikymą, nes pagal jį kiekviena to paties Oficialiajame leidinyje paskelbto teksto kalbinė versija turi tokią pačią reikšmę kiekvienoje valstybėje narėje ir Sąjungos teisės nuostatos versijai viena kalba negali būti suteikta pirmenybė prieš versiją kita kalba [20]. Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją kalbinių versijų lygiavertiškumas, kiek jis leidžia vienodai taikyti ir aiškinti Sąjungos teisę, taip pat reiškia, kad, jeigu nuostatos versijos skirtingomis kalbomis skiriasi, ši nuostata turi būti aiškinama atsižvelgiant į teisės akto, kurio dalis ji yra, bendrą sistemą ir tikslą [21].

52. Galiausiai, kadangi, kaip jau pažymėjau, Sąjungos teisės akto paskelbimas lemia, kad šis aktas sukelia teisinių pasekmių, paprastai jo paskelbimas taip pat leidžia nustatyti šių pasekmių įsigaliojimo momentą. SESV 297 straipsnyje numatyta, kad Sąjungos teisės aktai įsigalioja juose nurodytą dieną arba, jeigu ji nenurodyta, dvidešimtą dieną po jų paskelbimo.

53. Vis dėlto Teisingumo Teismas pripažįsta tam tikrus apribojimus, susijusius su Sąjungos teisės akto įsigaliojimu, susietu su jo paskelbimu. Jis yra nusprendęs, kad, siekiant užtikrinti teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principų paisymą, materialinės Sąjungos teisės normos turi būti aiškinamos taip, kad jos taikomos iki jų įsigaliojimo atsiradusioms situacijoms, tik jeigu iš jų teksto, tikslų ar bendros sistemos akivaizdžiai matyti, kad turi būti pripažintas toks jų poveikis [22].

54. Kitaip tariant, Sąjungos teisės akto negaliojimas atgal išlieka taisyklė, nes jo pasekmės priklauso nuo paskelbimo Oficialiajame leidinyje. Vis dėlto tam tikrais išimtiniais atvejais ir jurisprudencijoje griežtai apibrėžtomis sąlygomis galima pripažinti, kad Sąjungos teisės aktas sukelia teisinių pasekmių iki jo paskelbimo momento.

[17] 2003 m. lapkričio 20 d. Sprendimas *Kyocera* (C-152/01, EU:C:2003:623, 32 punktas) ir 2023 m. birželio 15 d. Sprendimas *Saint-Louis Sucre (Gamintojų organizacijos pripažinimas)* (C-183/22, EU:C:2023:486, 28 punktas).

[18] 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimas *Skoma-Lux* (C-161/06, EU:C:2007:773, 34 punktas).

[19] 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimas *Skoma-Lux* (C-161/06, EU:C:2007:773, 37 punktas).

[20] 2024 m. lapkričio 28 d. Sprendimas *Másdi* (C-169/23, EU:C:2024:988, 42 punktas) ir 2023 m. gruodžio 14 d. Sprendimas *Rivière ir kt. / Parlamentas* (C-767/21 P, EU:C:2023:987, 47 punktas).

[21] 2025 m. vasario 13 d. Sprendimas *Verbraucherzentrale Berlin (Pradinio įsipareigojimo laikotarpio sąvoka)* (C-612/23, EU:C:2025:82, 31 punktas) ir 2024 m. lapkričio 28 d. Sprendimas *Másdi* (C-169/23, EU:C:2024:988, 42 punktas).

[22] 2022 m. birželio 22 d. Sprendimas *Volvo ir DAF Trucks* (C-267/20, EU:C:2022:494, 31 punktas) ir 2021 m. gruodžio 21 d. Sprendimas *Skarb Państwa (Transporto priemonių draudimas)* (C-428/20, EU:C:2021:1043, 33 punktas). Taip pat žr. 2019 m. balandžio 30 d. Sprendimą *Italija / Taryba* (*Vidaržemio jūros durklažuvių žvejybos kvota*) (C-611/17, EU:C:2019:332, 106 punktas).

2. Klaidų ištaisymo reglamento pasekmės laiko atžvilgiu

55. Primintina, kad šiuo atveju klaidų ištaisymo reglamentu siekta ištaisyti BBIR versijoje rumunų kalba padarytą vertimo klaidą, susijusią su galimų tam tikros valstybės pagalbos gavėjų rato apibrėžimu. Kitaip tariant, vertimo klaida lėmė nagrinėjamos nuostatos turinio klaidą, tačiau ši klaida iš pirmo žvilgsnio nesukelia sunkumų aiškinant tekstą, nes jo formuluotė, nors ir klaidinga, yra aiški.

56. Taigi klaidų ištaisymo reglamentas leidžia BBIR versiją rumunų kalba suderinti su versijomis kitomis kalbomis ir ištaisyti dėl to atsiradusią esminę klaidą.

57. Vadinasi, reikia nustatyti, ar toks klaidų ištaisymas turi būti laikomas sukeliančiu pasekmių tik į ateitį po jo įsigaliojimo, ar jis gali būti aiškinamas taip, kad rumunų kalba pataisyta BBIR versija galioja nuo šio reglamento galiojimo pradžios, taigi iki klaidų ištaisymo reglamento įsigaliojimo.

58. Kaip pažymi Komisija, klaidų ištaisymo reglamento 2 straipsnyje numatyta jo įsigaliojimo data – dvidešimta diena po paskelbimo Oficialiajame leidinyje. Vis dėlto, kaip pažymėjau [23], Teisingumo Teismo jurisprudencijoje pripažįstama, kad akto įsigaliojimo momentas nebūtinai sutampa su jo pasekmių atsiradimo momentu, nes tam tikromis sąlygomis gali būti pripažinta, kad šis aktas galioja atgaline data.

59. Man atrodo, kad taip turėtų būti nagrinėjamu atveju. Taigi, viena vertus, nekyla abejonių, kad ištaisydamas BBIR versijoje rumunų kalba esančią vertimo klaidą, kai priėmė klaidų ištaisymo reglamentą, teisės aktų leidėjas ketino leisti, kad versijos rumunų kalba esmė klaidingai nebesiskirtų nuo kitų kalbinių versijų. Kitaip tariant, klaidų ištaisymo reglamentu siekiama bendrojo intereso tikslo, t. y. Sąjungos teisės akto įvairių kalbinių versijų darnos, ir tai pateisina jo aiškinimą kaip sukeliančio pasekmes atgaline data arba, konkrečiau kalbant, nuo BBIR, kuris juo pataisytas, įsigaliojimo. Kartu, kita vertus, klaidų ištaisymo reglamento galiojimas atgaline data aiškiai matyti iš jo tikslo, nes juo siekiama būtent to, kad visos BBIR kalbinės versijos sutaptų, panaikinant vertimo klaidą versijoje rumunų kalba. Taigi nebūtų nei veiksminga, nei nuoseklu manyti, kad toks klaidų ištaisymas galioja tik į ateitį, taip paliekant skirtumus laikotarpiu nuo BBIR įsigaliojimo iki klaidų ištaisymo reglamento įsigaliojimo.

60. Šiomis aplinkybėmis manau, jog į pirmąjį prejudicinį klausimą reikėtų atsakyti taip, kad klaidų ištaisymo reglamentas turi būti aiškinamas kaip taikomas atgaline data, nes juo ištaisyta klaida BBIR versijoje rumunų kalba turi būti laikoma ištaisyta nuo pastarojo teisės akto įsigaliojimo.

C. Dėl antrojo ir trečiojo prejudicinių klausimų

61. Antruoju ir trečiuoju prejudiciniais klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar klaidų ištaisymo reglamentas, kuriuo ištaisyta BBIR versija rumunų kalba, turi būti aiškinamas taip, kad pagalba, suteikta remiantis klaidinga BBIR kalbine versija, turi būti susigrąžinta.

62. Apskritai šiais dviem klausimais keliamas klausimas, ar tiek valstybė narė, tiek privatūs asmenys gali remtis klaidų ištaisymo reglamentu, ir, jei taip, tai nuo kada.

[23] Žr. šios išvados 54 punktą.

63. Vis dėlto nemanau, kad remiantis vien galiojimu atgaline data galima daryti išvadą, jog valstybė narė pagal klaidų ištaisymo reglamentą gali reikalauti grąžinti pagalbą, suteiktą remiantis klaidinga BBIR versija. Kaip jau nurodžiau, vienodo Sąjungos teisės aiškinimo ir taikymo principas nėra vienintelis principas, taikomas Sąjungos teisės aktų paskelbimui ir taikymui. Jį reikia derinti su kitais principais, įskaitant teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principus.

1. Dėl teisinio saugumo principo

a) Skirtingas teisinio saugumo principo poveikis

64. Reikėtų pabrėžti, kad rėmimasis teisinio saugumo principu savaime neleidžia pateikti aiškaus atsakymo į klausimą dėl klaidų ištaisymo reglamento taikymo srities, prieš tai nepatikslinus šio principo ribų. Man atrodo, kad teisinio saugumo principas, nelygu atvejis ir asmuo, kuris remiasi šiuo principu, gali lemti skirtingus rezultatus [24].

65. Konkrečiau kalbant, kadangi teisinio saugumo principas Sąjungos kontekste yra tiek kalbinių versijų lygiavertiškumo principo, tiek vienodo Sąjungos teisės aiškinimo ir taikymo principo pagrindas, rėmimasis juo šioje byloje galėtų lemti dvi priešingas išvadas. Taigi Sąjungos institucijos, kaip ir Komisija savo rašytinėse pastabose, teikia pirmenybę būtinybei vienodai aiškinti ir taikyti Sąjungos teisę siekiant nuspręsti, jog BBIR rumunų kalba, atsižvelgiant į teisinio saugumo principą, turėtų būti aiškinamas nuo jo įsigaliojimo pagal klaidų ištaisymo reglamentu pataisytą versiją.

66. Priešingai, privatūs asmenys šioje valstybėje narėje remtųsi teisinio saugumo principu, kad pasinaudotų klaidinga BBIR kalbine versija dar prieš ją ištaisant klaidų ištaisymo reglamentu. Manau, būtent tokia teisinio saugumo principo samprata reikėtų remtis atsakant į antrąjį ir trečiąjį prejudicinius klausimus, pirma, tiek, kiek jais siekiama nustatyti klaidų ištaisymo reglamento sukeliamas pasekmes privačių asmenų teisinei padėčiai Rumunijoje, ir, antra, kadangi teisinio saugumo principas, kaip vienodo Sąjungos teisės aiškinimo ir taikymo garantas, dėl priežasčių, kurias nurodysiu toliau, šiuo atveju turi ribas.

b) Teisinis saugumas privačių asmenų naudai

67. Pagal teisinio saugumo principą prieš valstybės narės fizinius ir juridinius asmenis galima remtis tik tinkamai Oficialiajame leidinyje paskelbtu aktu ir tinkamas šio akto paskelbimas valstybei narei reiškia jo paskelbimą šios valstybės narės kalba [25].

68. Mano nuomone, šioje byloje nagrinėjamu atveju iš tos jurisprudencijos galima padaryti dvi išvadas.

69. Pirma, tai reiškia, kad BBIR versija rumunų kalba, kurioje padaryta vertimo klaida, buvo paskelbta Oficialiajame leidinyje, todėl, kaip ir visos kitos kalbinės versijos kitose valstybėse narėse, buvo autentiška.

[24] Pavyzdžiui, M. Bobek teisinio saugumo principą apibūdina kaip „tuščią kiautą“, kurio turinys skiriasi atsižvelgiant į vertybes, kuriomis remiantis jis taikomas. Žr. Bobek, M., „The Binding Force of Babel: the Enforcement of EC Law Unpublished in the Languages of the New Member States“, *Cambridge Yearbook of European Legal Studies*, *op. cit.*, p. 14.

[25] 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimas *Skoma-Lux* (C-161/06, EU:C:2007:773, 34 ir 37 punktai).

70. Antra, ir *a contrario*, mano nuomone, tai taip pat reiškia, kad klaidų ištaisymo reglamentu padarytu pakeitimu, nors jis ir sukelia pasekmių atgaline data, esant tokiai situacijai negalima remtis prieš fizinius ir juridinius asmenis, kurie rėmėsi klaidinga, tačiau Oficialiajame leidinyje paskelbta ir autentiška BBIR versija [26].

c) Dėl negalėjimo remtis sisteminiu ir teleologiniu aiškinimu siekiant vienodai aiškinti ir taikyti Sąjungos teisę

71. Tai, kad iki klaidų ištaisymo reglamento įsigaliojimo kalbinės versijos skyrėsi, negali pakeisti šios išvados. Nors jurisprudencijoje, siekiant užtikrinti vienodą Sąjungos teisės aiškinimą ir taikymą, esant įvairių kalbinių versijų neatitikimų nagrinėjama nuostata turi būti aiškinama „atsižvelgiant į teisės akto, kurio dalis ji yra, bendrą struktūrą ir tikslą“ [27], nemanau, kad toks aiškinimas būtų galimas nagrinėjamu atveju. Manau, kad galimybės pasitelkti sisteminį ir teleologinį aiškinimą nėra neribotos, nors juo siekiama užtikrinti vienodą Sąjungos teisės, kaip teisinio saugumo principo išraiškos, aiškinimą ir taikymą.

72. Norėčiau pažymėti, kad Teisingumo Teismas išplėtojo šią jurisprudenciją tais atvejais, kai kyla sunkumų aiškinant nuostatą, ir tai pateisina rėmimąsi keliomis kalbinėmis versijomis, o skirtumų atveju teleologinio ir sisteminio aiškinimo pasitelkimą. Nagrinėjamu atveju taip nėra. Kaip pažymėjau, klaidinga nuostata BBIR versijoje rumunų kalba buvo aiški ir nekėlė jokių aiškinimo sunkumų. Vis dėlto, kaip yra nusprendęs Teisingumo Teismas, nors toks aiškinimas iš esmės įmanomas siekiant išspręsti redakcinio pobūdžio dviprasmybę, dėl tokio aiškinimo aiški ir tiksli nuostatos formuluotė negali tapti visiškai neveiksminga [28]. Kitaip tariant, sisteminis ir teleologinis aiškinimas negali lemti vienareikšmės nuostatos prasmės, kuri aiškiai matyti iš jos teksto, pakeitimo ar nepaisymo.

73. Žinoma, būtų galima teigti, kad, kalbant apie valstybę narę, kuri taikė klaidingą Sąjungos teisės akto nuostatą, dėl savo statuso ji turi tam tikrą žinių apie teisės aktus lygį, leidžiantį manyti, kad aiškios nuostatos kalbinė versija vis dėlto gali būti klaidinga, atsižvelgiant į jos kontekstą ir tikslą. Tačiau toks žinojimas negali būti preziumuojamas privačių asmenų atveju, todėl iš fizinių ar juridinių asmenų negalima reikalauti patikrinti kitas aiškiai suformuluotos nuostatos kalbines versijas ir išsiaiškinti jos tikslą bei kontekstą, kai pačios nuostatos tekstas nekelia jokių aiškinimo sunkumų.

74. Šiomis aplinkybėmis prieš šios valstybės narės juridinius ir fizinius asmenis reikėtų remtis tik nuostatos formuluote rumunų kalba, paskelbta Oficialiajame leidinyje prieš jos pataisymą klaidų ištaisymo reglamentu. Tuo remiantis darytina išvada, kad klaidų ištaisymo reglamentu prieš jo įsigaliojimą neturėtų būti galima remtis prieš valstybės narės fizinius ir juridinius asmenis, pasinaudojusius pagalbos priemonėmis, suteiktomis remiantis klaidinga BBIR kalbine versija.

75. Tai juo labiau taikytina atsižvelgiant į teisėtų lūkesčių apsaugos principą.

[26] Šiuo klausimu žr. Kowalik-Bańczyk, K., „Art. 297“, paskelbtą Kornobis-Romanowska, D., Łacny, J., Wróbel, A., *Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Komentarz. Tom III (art. 223–358)*, 2012, Varšuva.

[27] 2025 m. vasario 13 d. Sprendimas *Verbraucherzentrale Berlin (Pradinio įsipareigojimo laikotarpio sąvoka)* (C-612/23, EU:C:2025:82, 31 punktas) ir 2024 m. lapkričio 28 d. Sprendimas *Másdi* (C-169/23, EU:C:2024:988, 42 punktas).

[28] 2024 m. lapkričio 14 d. Sprendimas *Komisija / Vokietija (Kalnų šienaujamų būklės blogėjimas)* (C-47/23, EU:C:2024:954, 141 punktas) ir 2024 m. kovo 21 d. Sprendimas *Gjensidige* (C-90/22, EU:C:2024:252, 58 punktas).

2. Dėl teisėtų lūkesčių apsaugos principo

76. Teisingumo Teismas nuosekliai konstatuoja, jog teisė remtis teisėtų lūkesčių apsaugos principu reiškia, kad kompetentingos Sąjungos valdžios institucijos iš patvirtintų ir patikimų šaltinių suinteresuotajam asmeniui suteikė tikslias, besąlygines ir neprieštaringas garantijas [29]. Tokią teisę turi kiekvienas teisės subjektas, kuriam Sąjungos institucija, įstaiga ar agentūra, suteikdama konkrečių garantijų, sukėlė pagrįstų lūkesčių. Tokias garantijas, neatsižvelgiant į jų pateikimo formą, sudaro tiksli, besąlyginė ir neprieštaringa informacija [30].

77. Vis dėlto, kalbant apie valstybės pagalbos schemą, jurisprudencijoje laikomasi siauro požiūrio. Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad, atsižvelgiant į privalomąjį pagal SESV 108 straipsnio 3 dalį Komisijos vykdomos valstybės pagalbos kontrolės pobūdį, pagalbą gavusios įmonės iš principo galėtų turėti teisėtų lūkesčių dėl pagalbos teisėtumo, tik jei pagalba suteikta laikantis minėtame straipsnyje nustatytos procedūros [31]. Konkrečiai kalbant, kai pagalba pradedama vykdyti iš anksto nepranešus Komisijai, todėl ji yra neteisėta remiantis SESV 108 straipsnio 3 dalimi, pagalbos gavėjas tokiu atveju negali turėti teisėtų lūkesčių dėl to, ar ji suteikta teisėtai [32].

78. Iš suformuotos jurisprudencijos taip pat matyti, kad teisėtų lūkesčių apsaugos principu negali būti remiamasi pažeidžiant aiškią Sąjungos teisės akto nuostatą, o už Sąjungos teisės taikymą atsakingos nacionalinės institucijos elgesys, prieštaraujantis šiai teisei, ekonominės veiklos vykdytojui negali sukurti teisėtų lūkesčių naudotis Sąjungos teisei prieštaraujančia tvarka [33].

79. Vis dėlto Teisingumo Teismas kartu pripažįsta neteisėtos pagalbos gavėjo galimybę remtis išimtinėmis aplinkybėmis, kurios galėjo pagrįsti jo teisėtus lūkesčius dėl šios pagalbos teisėtumo, todėl prieštarauti jos susigrąžinimui [34].

80. Kaip teigia Komisija, man atrodo, kad taip yra šiuo atveju. Pirma, BBIR versija rumunų kalba, kurioje padaryta esminė klaida, buvo paskelbta Oficialiajame leidinyje, vadinasi, ji buvo autentiška toje valstybėje narėje, todėl galėjo suteikti pagrindą pagalbos gavėjų lūkesčiams dėl to, kad jie iš tikrųjų priklauso nagrinėjamų priemonių naudos gavėjų ratui. Antra, pažymiu, kad nacionalinėse nuostatose, kuriomis remiantis buvo suteiktos pagalbos priemonės, pakartotas tikslus klaidingos BBIR versijos rumunų kalba tekstas, be to, jas patvirtino Komisija. Be to, reikėtų pažymėti, kad atsakomybė už tinkamą tekstų paskelbimą Oficialiajame leidinyje tenka Sąjungos institucijoms. Šiomis aplinkybėmis laikausi nuomonės, kad klaida, kuria remiantis pagalba buvo išmokėta gavėjams, priskirtina ne tik Rumunijos valdžios institucijoms, kurių elgesys turėtų būti laikomas prieštaraujančiu Sąjungos teisei, bet ir Komisijai. Taigi Sąjungos administracija, suteikdama tikslias garantijas, sukėlė pagrįstų lūkesčių, kad suteiktos pagalbos priemonės yra teisėtos.

81. Mano nuomone, pagal teisėtų lūkesčių apsaugos principą neleidžiama susigrąžinti pagalbos, suteiktos remiantis klaidinga BBIR kalbine versija, ištaisyta klaidų ištaisymo reglamentu.

[29] 2019 m. balandžio 30 d. Sprendimas *Italija / Taryba* (*Viduržemio jūros durklažuvių žvejybos kvota*) (C-611/17, EU:C:2019:332, 112 punktas) ir 2019 m. kovo 5 d. Sprendimas *Eesti Pagar* (C-349/17, EU:C:2019:172, 97 punktas).

[30] 2019 m. kovo 5 d. Sprendimas *Eesti Pagar* (C-349/17, EU:C:2019:172, 97 punktas).

[31] 2019 m. kovo 5 d. Sprendimas *Eesti Pagar* (C-349/17, EU:C:2019:172, 98 punktas).

[32] 2019 m. kovo 5 d. Sprendimas *Eesti Pagar* (C-349/17, EU:C:2019:172, 98 punktas).

[33] 2019 m. kovo 5 d. Sprendimas *Eesti Pagar* (C-349/17, EU:C:2019:172, 104 punktas).

[34] 1990 m. rugsėjo 20 d. Sprendimas *Komisija / Vokietija* (C-5/89, EU:C:1990:320, 16 punktas).

3. Išvada dėl antrojo ir trečiojo prejudicinių klausimų

82. Remdamasis tuo, kas išdėstyta, manau, kad į antrąjį ir trečiąjį prejudicinius klausimus reikėtų atsakyti: klaidų ištaisymo reglamentas, kuriuo ištaisyta BBIR versija rumunų kalba, pagal teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principus turi būti aiškinamas kaip draudžiantis galimybę juo remtis prieš šios valstybės narės privačius asmenis, pasinaudojusius pagalbos priemonėmis, suteiktomis remiantis klaidinga BBIR versija rumunų kalba iki jo įsigaliojimo, todėl valstybė narė negali juo remtis reikalaudama grąžinti šią pagalbą.

V. Išvada

83. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Curtea de Apel Bacău* (Bakeu apeliacinis teismas, Rumunija) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. 2021 m. kovo 15 d. Komisijos reglamentas (ES) 2021/452, kuriuo ištaisoma Reglamento (ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius, redakcija rumunų kalba,

   turi būti aiškinamas taip:

   jis taikomas atgaline data, nes juo ištaisyta klaida Reglamento Nr. 651/2014 versijoje rumunų kalba turi būti laikoma ištaisyta nuo pastarojo reglamento įsigaliojimo.

2. Reglamentas 2021/452, aiškinamas atsižvelgiant į teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principus,

   turi būti aiškinamas taip:

   juo negalima remtis prieš privačius asmenis, iki jo įsigaliojimo pasinaudojusius pagalbos priemonėmis, kurias Rumunija suteikė remdamasi klaidinga Reglamento Nr. 651/2014 versija rumunų kalba, todėl ši valstybė narė negali juo remtis reikalaudama grąžinti šią pagalbą.